GAZETA TRANSILVANIEI.

REDACŢIUNEA ŞI ADMINISTRAŢIUNEA:
BRAŞOVŬ, piaţa mare Nr. 22.

„GAZETA“ IESE ÎN FIECARE ḌI.

Pe unŭ anŭ 12 fior., pe şése lunĭ 6 fior., pe trei lunĭ 3 fior.
România şi străinătate:
Pe anŭ 40 fr., pe şése lunĭ 20 fr., pe trei lunĭ 10 francĭ.

ANULŬ L.

SĔ PRENUMERĂ:
la poşte, la librării şi pe la dd. corespondenţĭ.

ANUNCIURILE:
O seriă garmond 6 cr. şi timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicare.

Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ. — Manuscripte nu se retrămitŭ.

Nr. 265. Mercurĭ, 2 (14) Decemvre. 1887.

Braşovŭ, 1 Decemvre 1887.

Dămŭ locŭ în fruntea fóiei unui importantŭ articulŭ ce ne vine din părţile Sĕlăgiene. Elŭ aruncă lumină asupra stadiului în care ne au adusŭ prigonirile pornite contra limbei şi a bisericelorŭ nóstre. Credemŭ de lipsă a face sĕ se audă acéstă voce eşită din sinulŭ celorŭ nemijlocitŭ ameninţaţĭ inainte de a ne pronunţa asupra situaţiunei nóstre de faţă. Étă articululŭ:

Sĕlagiu, în Decemvre 1887.

Lupta de naţionalitate la noi ia dimensiunĭ din ce în ce mai marĭ. Ea este inegală, căcĭ inegale suntŭ puterile de carĭ dispunŭ cei dela putere, în asemĕnare cu puterea naţiunilorŭ asuprite. Şi décă totuşĭ din acéstă luptă invingătorĭ vorŭ eşi asupriţii, acésta va fi a-se atribui în prima liniă simţului desvoltatŭ alŭ naţionalităţii, éră în a doua nenaturalului scopŭ ce-lŭ urmăresce elementulŭ domnitorŭ în acéstă luptă.

Incă înainte de 1848, s'au manifestatŭ din partea ungurismului nisuinţe de cucerirĭ naţionale, nisuinţe, de maghiarisare. Acestorŭ nisuinţe însĕ li s'au opusŭ stăvilare puternice. Intre principalele stâncĭ, de carĭ se lovirĕ şi se lovescŭ şi aḍĭ aceste nisuinţe suntŭ fără îndoială biserica şi şcóla naţiunilorŭ asuprite.

Pentru a cucerì aceste cetăţĭ, în carĭ naţiunile nemaghiare din acestŭ statŭ îşĭ apĕră şi păstrézá naţionalitatea, se întrebuinţézá tóte mijlócele permise şi nepermise, legale şi ilegale, constituţionale şi neconstituţionale.

Pentru a puté intra în cetatea naţionalităţilorŭ se folosescŭ din partea puterei publice presiunĭ, terorisărĭ, linguşirĭ, se comitŭ chiar călcărĭ de lege începĕndŭ faţă cu capii bisericelorŭ până şi faţă cu cei mai inferiorĭ diregĕtorĭ ai bisericei şi şcólei.

Astfelŭ au aflatŭ adversarii naţionalităţii nóstre în estrasele matriculare o armă cu două tăişurĭ, pe care o folosescŭ pentru a face presiune asupra preoţilorŭ şi a'i pune în lupta şi neînţelegere cu poporenii lorŭ credincioşĭ.

Călărindŭ pe calulŭ lorŭ de bătaiă: limba oficială a statului, pretindŭ dela preoţĭ şi în specie dela preoţiĭ românĭ în mânia legilorŭ sancţionate, ca aceştia sĕ dea estrasele matriculare în limba maghiară séu în copia maghiară legalisată.

Biserica îşĭ are posiţiunea sa faţă cu statulŭ bine definită. Biserica la noi este autonómă, ea îşĭ dă sieşĭ legĭ şi are dreptulŭ a cere sĕ fiă respectate.

In cestiunea estraselorŭ matriculare însĕ statulŭ ignorézá dreptulŭ şi legile bisericei. Căcĭ matriculele suntŭ documente publice odată recunoscute din partea statului ca atarĭ, în carĭ a induce vre-o incorectitate séu a corege ceva în cele esenţiale după liberulŭ arbitriu şi în contra adevĕrului, invólvă în sine crimă. Deptulŭ bisericescŭ declară şi estrasele matriculare ca documente punlice. „Fie-care estrasŭ trebue sĕ corĕspundă deplinŭ cu protócolulŭ din care se face“. (Dr. Raţiu. Instituţiunile dreptului bisericescŭ, pagina 365).

Afară de aceea, ordinaţiunea ministerială din an. 1771 precum legea de naţionalitate dau dreptŭ preoţilorŭ de a duce matricolele în limba maternă şi a da estrasele în aceeaşĭ limbă.

Cu tóte aceste ce facŭ diregĕtorii statului pe la noi? Respingŭ tóte actele partidelorŭ, carĭ au afacerĭ cu oficiele judiciarĭ séu administrative, décă lângă acele se aclude estrasŭ matricularŭ în limba română şi nu în limba statului maghiară.

Acésta o facŭ ei cu scopulŭ vĕditŭ ca sĕ influinţeze asupra preoţimei în favórea maghiarisărei. Căcĭ partida respectivă neajungĕndu-şĭ scopulŭ cu estrasulŭ, vede în preotŭ causa neajunsului sĕu şi astfelŭ preotulŭ este adusŭ în colisiune cu poporulŭ pe care îlŭ păstoresce, spre mare daună a ambelorŭ părţĭ.

Dér aşa nu e bine. Biserica este o cetăţuiă întărită, redută asupra căreia inimiculŭ acuma începe a'şĭ îndrepta asaltulŭ. Nu trebue sĕ-lŭ lăsămŭ sĕ între în ea cu aşa mare uşurinţă, căcĭ ajunsŭ odată în posesiunea acestei redute, va fi a lui şi a doua cetate de apĕrare a naţionalităţii.

Ce sĕ facemŭ dér spre apĕrarea nóstră? *Unulŭ câte unulŭ nu ne putemŭ apĕra*, căcĭ ḍis'a de multŭ poetulŭ că, „unde-i unulŭ nu-i putere la nevoi şi la durere.“

Se recere déră ca sĕ punemŭ umĕrŭ la umĕrŭ, sĕ ne apĕrămŭ drepturile nóstre sânte câte ne-au mai rĕmasŭ şi sĕ nu lăsămŭ ca inimiculŭ sĕ facă o spărtură câtŭ de neînsemnată în zidulŭ cetăţii nóstre, ca nu cumva din acea mică spărtură sĕ se facă în grabă o pórtă deschisă, pe care inimiculŭ sĕ între după placŭ şi sĕ ne supere şi turbure când va voi.

Statulŭ are dreptulŭ de a se apĕra (jus cavendi), adecă are dreptulŭ de a depărta şi delătura totŭ ce i-ar puté fi stricăciosŭ orĭ de unde ar puté veni aşa ceva asupra lui. Intocmai are acestŭ dreptŭ şi biserica faţă cu statulŭ, ca adecă sĕ nu lase ca statulŭ sub pretextulŭ binelui politicŭ sĕ abuseze cu puterea sa, sĕ nu lase ca acesta sĕ decidă séu sĕ pretindă ceva, ce ar fi spre detrimentulŭ religiunei, bisericei şi mântuirei sufletelorŭ (Dr. Raţiu. Instituţiunile dreptului bisericescŭ (canonicŭ) pag. 405).

Şi ce arme are decĭ biserica spre a se apĕra? Ea are arme puternice legale şi arme spirituale, precum adhortaţiunĭ, reclamaţiunĭ, representaţiunĭ, şi pe urmă perseveranţă şi constanţă în apĕrarea dreptului sĕu şi a binelui şi a credincioşilorŭ sĕi.

Sĕ ne folosimŭ decĭ de aceste arme spre a pĕrarea nóstră şi a bisericei nóstre! Sĕ facemŭ tractŭ de tractŭ representaţiune la locurile competente cu protopopulŭ în frunte, căcĭ inimiculŭ, vĕḍĕndu-ne că ne cunóscemŭ dreptulŭ şi suntemŭ solidarĭ, va fi mai cu respectŭ faţă cu noi şi biserica nóstră.

Sĕ nu ne lăsămŭ în grabă rĕsboiţĭ, sĕ nu cedămŭ nimicŭ din dreptulŭ nostru, nicĭ atuncĭ când cu presiunĭ şi terorisărĭ se încércă inimiculŭ bisericei şi a naţionalităţii nóstre sĕ ne stórcă, nicĭ atuncĭ când cu vorbe dulcĭ voiescŭ a ne face sĕ ne uitămŭ de datorinţa nóstră de a fi sentinela neadormită a bisericei şi a némului nostru.

Éră decumva făcĕndŭ acésta, adecă împlinindu-ne sânta datorinţă vomŭ suferi neplăcerĭ şi multe neajunsurĭ, acele sĕ nu ne descurageze şi slăbéscă în hotărîrea de a resista, ci sĕ ne întăréscă, căcĭ esemplu avemŭ în creştinii cei de pe timpulŭ persecuţiunilorŭ, esemplu avemŭ în străbunii noştri, de carĭ a ne face demnĭ datorĭ suntemŭ!

Scrisore de aderinţă adresată generalului Traianŭ Doda.

Jurulŭ Tecei, 5 Decemvre 1887.

Onorată Redacţiune! Românii din cerculŭ electoralŭ alŭ Tecei şi Ormenişului de Câmpiă prin acésta sincerŭ şi cu mare bucuriă aducŭ adâncă mulţumită Ilustrităţii Sale domnului generalŭ Traianŭ Doda pentru resoluţii paşĭ, pre carĭ Ilustritatea Sa, în numele sĕu, alŭ cercului sĕu, ba alŭ întregului românismŭ din Ungaria, Bănatŭ şi Ardealŭ i-a făcutŭ către Inalta Dietă, şi cu toţii dechiarându-ne că aderămŭ şi din inimă consimţimŭ espresiunilorŭ Ilustrităţei Sale, din adâncŭlŭ inimelorŭ nóstre susŭ şi tare îi strigămŭ: Sĕ trăéscă Ilustritatea Sa domnulŭ generalŭ Traianŭ Doda, fala naţiunei române, dechiarându-ne că în totŭ loculŭ pre calea apucată cu cea mai mare resoluţiune îi vomŭ urma.

Gregoriu Vitézu. **Ioanŭ Moldovanŭ**, preotŭ rom. gr. cat. în Uifaléu.

SCIRILE ḌILEI.

»Ellenzék« publică în numĕrulŭ sĕu dela 9 Decemvre următórea telegramă, primită din Făgăraşŭ: „La alegerea representanţei comunale, ţinută erĭ, în alŭ doilea cercŭ electoralŭ după o luptă mare au învinsŭ Maghiarii faţă cu cualiţiunea naţionalităţilorŭ; astfelin în representanţă este asigurată maioritatea maghiară...“ La acestea adauge »Ellenzék«, că în acestŭ comitatŭ, locuitŭ în preponderanţă de Valahĭ, până acum afacerile comune erau conduse de Românĭ, în representanţă elementulŭ maghiarŭ n'a pututŭ până acum sĕ precumpănéscă, dér acum în urma ultimelorŭ alegerĭ, Maghiarii au obţinutŭ tocmai acestŭ resultatŭ neaşteptatŭ.“ — Stau *bine*. Oltenii noştri, acum tóte vorŭ merge pe unguresce. Cine strică? Proverbulŭ ḍice că fiecare dórme cum îşĭ aşterne.

—x—

Sâmbătă în 28 Noemvre s'a serbatŭ în *Bucurescĭ* cu Tedeum şi cu paradă militară *aniversarea luărei Plevnei.*

—x—

Din Timişóra se scrie: »In comuna *Cuşteiu* a fostŭ împuşcatŭ economulŭ Neculae Savu, pe când cina, de afară prin feréstră. Savu e rănitŭ de mórte şi cu greu va scăpa cu viéţă. Făptuitorulŭ nu s'a descoperitŭ, deşi fisolgăbirĕulŭ Csapo cu 8 gendarmĭ l'au urmăritŭ, dér fără resultatŭ, fiindŭ nóptea întunecósă. Din causa nesiguranţei ce domnesce în Cuşteiu de mai multŭ timpŭ, comitatulŭ va cere proclamarea statariului.“ — Ce stărĭ »fericite!“

—x—

Ministrulŭ de honveḍĭ a provocatŭ printr'unŭ circularŭ tóte municipiile sĕ esecute urgentu *conscrierea militară de caĭ* şi clasificaţiunea lorŭ pentru anulŭ 1888, precum şi conscrierea cărălorŭ ce stau la disposiţiune pentru casulŭ de mobilisare, şi rapórtele respective sĕ le triméţă câtŭ mai curĕndŭ ministerului.

—x—

Profesorulŭ de universitate Dr. *Karl Langer* a muritŭ la 8 Decemvre n. în vêrstă de 69 de anĭ în Viena.

Gimnasiulŭ de Beiuşŭ.

Sub acestŭ titlu a apărutŭ în numĕrulŭ 232 din 14/26 Oct. a. c. a ḍiarului „Tribuna“ unŭ articulŭ în contra spiritului ce domnesce în acelŭ gimnasiu şi a capacităţei corpului didacticŭ, ba ce e mai multŭ, în elŭ se timbrézá acelŭ gimnasiu ca unŭ institutŭ, carele dela înfiinţarea sa n'a contribuitŭ la înflorirea poporului românescŭ din acea provincia pentru carele fù institutŭ!

Este semnificativŭ, că gimnasiulŭ Beiuşianŭ a mai fostŭ atacatŭ în ḍiarulŭ „Tribuna“ şi în anulŭ trecutŭ, éră articululŭ aicĭ amintitŭ se vede a fi continuarea aceluiaşĭ atacŭ; va sĕ ḍică unŭ cineva şi-a alesŭ acestŭ gimnasiu de ţintă improşcărilorŭ sale, fiă însĕ mângăiatŭ acestŭ institutŭ românŭ, căcĭ colónele »Tribunei“ au datŭ locŭ atacurilorŭ şi în contra gimnasiului din Blaşŭ, Éră mai de apróре in contra şcólei civile de fete dela Sibiiu...

Sĕ ventilămŭ însĕ puţintelŭ lucrulŭ şi sĕ scălciămŭ fuiórele nemelitate din acelŭ comunicatŭ alŭ „Tribunei“:

In primele şire ḍice respectivulŭ corespondinte: „nu noi suntemŭ aceie carĭ stăruim sĕ ne ocupămŭ cu gimnasiulŭ de Beiuşiu« şi după acestea în primi aliniă ḍice „noi amŭ fostŭ cei din'tâiu carĭ ne-amŭ esprimatŭ părerea, că gimnasiulŭ aşa cum este elŭ condusŭ, n'o sĕ aibă bunŭ sfĕrşitŭ«, unde este aci nexulŭ logicŭ? A nu ne ocupa cu cineva şi totuşĭ noi sĕ fimŭ primii, carĭ sĕ dămŭ sfaturĭ aceluia? In adevĕrŭ astmodŭ de espresiunĭ nerumegate dovedescŭ numaĭ sĕrăciă spirituală.

Corespondintele voindŭ a ni se face „magnus Agollo« accentuà *a)* necesitatea unei reformărĭ radicale a spiritului ce domnesce în acelŭ aşeḍămĕntŭ de cultură. *b)* necesitatea reformărei corpului didacticŭ, *c)* necesitatea d'a ridica gimnasiulŭ din starea de plânsŭ, în care a ajunsŭ prin nechibzuita chivernisélă acelorŭ chiămaţĭ.

Sĕ le luămŭ şi aceste în ordine la analisă:

a) ce privesce spiritulŭ care domnesce în acestŭ gimnasiu, era de doritŭ ca corespondintele sĕ se esprime

mai chiar, ce înţelege: spiritulŭ sciinţelorŭ, alŭ culturei reale, séu a simţului naţionalŭ?

Eu, care am eşitŭ din acelŭ gimnasiu în anulŭ 1847, am vĕḑutŭ din anŭ în anŭ rĕsărindŭ d'n elŭ o frumósă pleiadă a românismului, am urmăritŭ cu atenţiune fasele şi reformele prin carĭ a trecutŭ şi prin tóte aceste a păstratŭ şi susţinutŭ cultura şi spiritulŭ român. Martoră ne este numerósa inteliginţă din Ungaría, Bănatŭ, unele părţĭ ale Transilvaniei, şi chiar Bucovina, crescută în acestŭ gimnasiu, despre care în mânia aserţiunei corespondentului «Tribunei« potŭ afirma, cu mulţĭ alţii lângă mine, că viéţa culturală şi spirituală ce domnesce de presinte în acestŭ gimnasiu, nu este inferióră celorŭ trecute.

Nu e vórbă, suntŭ timpurĭ în carĭ acţiunea, caracterulŭ vieţei unui individŭ séu generaţiunĭ îşĭ dă o espresiune mai viă, mai estensivă, căcĭ căldura produce espansiune, şi suntŭ timpurĭ carĭ aducŭ gerulŭ, care nu permite espansiune, căcĭ frigulŭ contrage

Sĕ vorbimŭ mai chiarŭ? Ne înţelege tótă suflarea românéscă bine sêmţitóre, totŭ omulŭ espertŭ care a trecutŭ prin foculŭ tinereţelorŭ. Étă, d-le corespondinte, din astfeliu de motive este a se judeca spiritulŭ ce domnesce aḑĭ nu numai în gimnasiulŭ Beiuşanŭ, ci în tóte gimnasiile românescĭ.

b) La acestŭ punctŭ trebue sĕ accentuămŭ că corpulŭ didacticŭ dela gimnasiulŭ Beiuşianŭ, în puterea regulamintelorŭ existente, şĭ-a făcutŭ calificaţiunea sa la universităţile din Budapesta şi Cluşiu, depunêndŭ esamenele recerute pentru tóte liceele (gimnasiile) statului, éră din limba română au fostŭ esaminaţĭ la Budapesta prin d-lŭ Ales. Romanŭ şi la Cluşiu prin d lŭ Grig. Silasi, profesorĭ universitarĭ.

Óre din ce privinţă ar pofti d-lŭ corespondentŭ reformarea corpului didacticŭ? Éră nu ne spune, vorbesce numai în generalitate; prin urmare şi rĕspunsulŭ nostru numai generalŭ póte sĕ fiă. Trebue totuşĭ se însemnămŭ că acestŭ corpŭ didacticŭ stă sub două controlurĭ, unulŭ alŭ statului prin supremulŭ directorŭ de învĕţământŭ, şi altulŭ al Episcopului gr. cat românŭ de Oradea mare, ca patronulŭ şi supremulŭ îngrijitorŭ alŭ acestui institutŭ Étă o posiţiune critică, în care profesorii dela gimnasiile statului nu se găsescŭ...

c) Frasa clasică »că *nechibsuita chivernisélă*" (chiar guriţa lui kiulafoglu) va sĕ ḑică necumpĕnita conducere séu guvernare »a *celorŭ chiămaţĭ* l'a adusŭ gimnasiulŭ la starea de plânsŭ" décă ar fi adevĕrată, ar lovi în prima liniă pe d. episcopŭ diecesanŭ, despre care corespondintele ḑice: „câtă vreme institutulŭ va fi sub privighearea unui bărbatŭ activŭ şi conscienţiosŭ ca Preasânţia sa, n'avemŭ de ce sĕ ne îngrijimŭ", ilŭ lovesce ḑicŭ în prima liniă, căcĭ Présânţia Sa, ca patronulŭ şi supremulŭ diriginte alŭ gimnasiului, denumesce şi dimite atâtŭ pe directorulŭ câtŭ şi pe profesorii gimnasialĭ.— Decĭ d-lŭ corespondentŭ unde 'lŭ laudă pe cineva, totŭ acolo ilŭ şi lovesce...

Ponderosulŭ politicŭ-corespondentŭ acusă greu gimnasiulŭ „că *la activulŭ culturei naţionale de vre-o câţĭ-va anĭ n'a contribuitŭ nimicŭ;* éră la passivŭ a contribuitŭ într'unŭ modŭ îngrijitorŭ; şi pentru acésta aduce ca dovadă spiritulŭ naţionalŭ infectatŭ de prin părţile Crişene şi Sătmărene.

Acéstă aserţiune este o adevĕrată scâlciătură de idei; stă în contraḑicere cu faptele; căcĭ este cunoscutŭ, că décă mai esistă sêmţŭ naţionalŭ în părţile amintite, acesta este susţinutŭ şi propagatŭ mai vêrtosŭ prin ómenĭ eşiţĭ din acelŭ gimnasiu. Altcum protestămŭ în contra bănuelei d-lui corespondentŭ, ca şi când părţile Crişiane arŭ fi infactate în sêmţulŭ naţionalŭ; vorŭ fi şi pe acolo pĕcătoşĭ ca pretutindenea, dér aceste casurĭ suntŭ esceptiune dela regulă.

Apoĭ décă în comitatulŭ Sătmarului n'ar fi aprópe nicĭ o inteliginţă română; décă comitatulŭ şĭ-ar fi perdutŭ caracterulŭ naţionalŭ, şi preoţii limba: óre gimnasiulŭ Beiuşanŭ sĕ pórte vina? Óre direcţiunea şi corpulŭ didacticŭ alŭ gimnasiului póte sĕ aducă cu funia tinerii din Sătmarŭ sĕ frecventeze gimnasiulŭ românescŭ, când ei din causa lipsei de mijlóce suntŭ nevoiţĭ a cerceta gimnasii străine mai aprópe, cum e Oradea mare cu gimnasiulŭ şi academia, carĭ stau la mijlocŭ între Beiuşŭ şi Sătmarŭ?

Óre direcţiunea şi corpulŭ didacticŭ alŭ gimnasiului Beiuşanŭ îi póte deţiné pe tinerii din comitatulŭ Sătmarelui crescuţĭ pe la Beiuşŭ, pe terenulŭ aceluiaşĭ comitatŭ? Şi décă în urmă careva séu câţĭva din ei şi dintre preoţĭ îşĭ negrijescŭ limba, şi rĕcescŭ în sêmţulŭ naţiunalŭ, óre gimnasiulŭ sĕ pórte la acésta vina?

Altcum fiă d corespondentŭ convinsŭ că acei 3—4 preoţĭ din Comitatulŭ Sătmarelui, carĭ suntŭ îmbĕtaţĭ de spiritulŭ maghiarismului n'au fostŭ elevii gimnasiului Beiuşanŭ; dér décă ar rĕtăci şi unii dintre aceştia, nu ar fi şi nu este vina gimnasiului, precum décă din tinerii crescuţĭ cu stipendii dela Mocionescĭ, Ghiba, Gojdu, Associaţiunea transilvană etc. în urmă câţĭva nu ar corespunde obligămintelorŭ şi angajamentelorŭ impuse lorŭ moralminte prin aceste beneficii, ba décă s'ar şi lăpĕda de aspiraţiunile naţionale pentru unele abaterĭ pĕcătóse ca aceste, nu onoratele familii amintite şi Associaţiunea ar purta vina, căcĭ intenţiunea lorŭ a fostŭ bună, şi nu ca sĕ créscă cucĭ ingraţĭ.

După tóte aceste, cine póte susţiné acusa, că uniculŭ gimnasiu Beiuşanŭ, din causă că elŭ esistă, elŭ singurŭ pórtă vina, că comitatele Ungariei cu elementŭ românescŭ nu prosperéză în cultura naţională?

După »*chibzuiala nechibzuită*" a corespondentului, gimnasiulŭ Beiuşanŭ mai are pĕcatulŭ cardinalŭ „ că în cerculŭ Beiuşului ignoranţa în sinulŭ poporului domnesce şi astăḑĭ în mĕsura în carea a domnitŭ înainte de înfiinţarea gimnasiului, care n'a avutŭ nicĭ cea mai neînsemnată influinţă culturală asupra poporului românŭ din comitatŭ«.

Acéstă aserţiune a corespondintelui, décă ar fi adevĕrată, ar fi cea mai gravă şi mai nimicitóre acusă pentru hierarchiele nóstre in a cărorŭ mână a statŭ şi stau încă scolile poporale, dér nu pentru gimnasiu; precum inse întregŭ productulŭ jurnalisticŭ alŭ corespondintelui rĕsună de golulŭ fraselorŭ nelogice, ĕstmodŭ afirmaţiunea aci amintită în adevĕrŭ este séu stupidă séu maliţiósă, nicĭ că putea sĕ o facă altulŭ decâtŭ unŭ băieţandru, care n'are cunoscinţa trecutului.

Décă corespondentulŭ ar fi cunoscutŭ preoţimea, învĕţătorii şi în genere inteliginţa română, nu ḑicŭ înainte de înfiinţarea gimnasiului (1829—30) ci numai cea din 1848 când încă nicĭ că se propuneau studiile în limba română în gimnasiulŭ Beiuşianŭ, şi ar face comparaţiune între aceia, şi cei de faţă, s'ar topi însuşĭ de ferbinţéla absurdei sale afirmărĭ.

Apoi décă cresce inteliginţa unui poporŭ, se póte óre ca însuşĭ poporulŭ printre care se resfiiră şi locuesce acea inteliginţă, se rĕmână îndĕrĕtŭ şi peste 50 de anĭ, totŭ în starea sa primitivă? Unŭ asemenea poporŭ necapabilŭ de cultură, n'ar merita sĕ aibă viéţă!

Altmintrelea gimnasiele preparéză indiviḑii pentru facultăţĭ mai înalte şi pentru cultivarea massei poporului suntŭ destinate scólele poporale, apoi décă aceste nu se găsescŭ în numĕrulŭ recerutŭ, şi nu potŭ satisface recerinţelorŭ moderne: óre şi la acésta gimnasiulŭ sĕ fiă de vină?

Logofĕtulŭ nostru apoi după câte tóte vine şi îndrugă la frase de: „spiritulŭ servilŭ, de tendinţa spre liberalismŭ, şi scólă democratică« — Deórece în gimnasii sciinţele trebuescŭ predate după sistemulŭ stabilitŭ prin supremele autorităţĭ scolare, respective prin ministeriu, şi abaterea dela acelŭ sistemŭ-programŭ este strict oprită, o altă sistemisare o în sensŭ mai „liberalŭ« şi „democraticŭ", chiar şi când s'ar simţi nevoiă de ea ar fi cu neputinţă. Nu cumva prin liberalismŭ şi democraţiă ar voi corespondintele, ca tinerimea studiósă sĕ fiă liberă a lucra după capulŭ şi placulŭ sĕu, şi sĕ fiă scutită de disciplina recerută la orĭ ce institut?

Este tendenţiósă şi insinuarea, că unii profesorĭ mai liberalĭ arŭ fi espuşĭ rĕsbunărei direcţiunei, ce tinde într'acolo sĕ spargă solidaritatea şi frăţia corpului didacticŭ, carele în privinţa instrucţiunei trebue sĕ fiă unŭ trupŭ şi sufletŭ, căcĭ profesorii nu facŭ politică, ci propunŭ sciinţele.

Limba română, care după corespondintele este lăsată în voia Tatălui, se propune pe sĕptĕmână în 17 óre regulatŭ şi conscienţiosŭ, precum arată şi programulŭ; însăşĭ propunerea studielorŭ, cu escepţiunea istoriei şi a geografiei, se face în limba rom.; apoi Societate de lectură a tinerimei încă esistă la acestŭ gimnasiu sub conducerea unui profesorŭ chiar pentru cultivarea limbei şi a sêmţĕmêntului românescŭ şi nu pentru maghiarisare.

Dér sĕ reprivimŭ la timpurile trecute; înainte de 1848 limba propunerei în gimnasiu era cea unguréscă şi latină; sub absolutismŭ (dela 1850 până la 1866) se propunea şi germanesce căcĭ ĕstmodŭ erau sistemele şi ordinaţiunile, şi totuşĭ nu s'a maghiarisatŭ, nicĭ că s'a germanisatŭ acestŭ gimnasiu; décă logofeţia sa are putere sĕ preschimbe sistemulŭ de acuma, nesmintitŭ că ar avé unŭ mare meritŭ înaintea tuturorŭ Româniloŕŭ, *et erit nobis magnus Apollo*

După aceste premerse, nu e vorbă. Domnii profesorĭ vorŭ fi vorbindŭ mai multŭ de nevoiă şi unguresce şi în parte suntŭ siliţĭ a o face pentru învĕţăceii de naţionalitatea unguréscă, din sînulŭ cărora lesne se rĕdică plângerĭ că suntŭ persecutaţĭ; dér vorbirea limbei unguresci o mai aduce cu sine şi viaţa socială, de care nu se potŭ închide, căcĭ şi altcum suntŭ din destulŭ suspiţionaţĭ cu separatismulŭ*); apoi se mai scie, că şi alţi profesorĭ de pe la alte institute pentru esemplu în Transilvania şi Bucovina vorŭ fi vorbindŭ şi germanesce, că cei din România francesce; şi din astă causă nu li-se póte detrage din sêmţĕmêntulŭ românescŭ.

Departe sĕ fiă de noi sĕ apĕrămŭ pe unii ca aceia, décă suntŭ, carĭ dóră şi în familiă se folosescŭ de altă limbă şi nu de-a lorŭ maternă; din parte-ne însĕ noi aşa cunóscemŭ pe domnii profesorĭ, că şi ca preoţĭ românĭ au sêmţĕmintele lorŭ naţionale; şi décă arŭ ţiné de mofturĭ cărţile şi productele literare române nu s'ar afla

*) Nu înţelegemŭ cum plângerile şi suspiţionările nebasate ale societăţii unguresci potŭ sĕ dea directivă şi sĕ regulamenteze în modŭ nenaturalŭ usulŭ limbei de comunicare a profesorilorŭ cu elevii şi cu societatea neromână. Bine arŭ fi décă domnii profesorĭ din Beiuşiu s'ar lăpĕda odată de obiceiulŭ de-a fi totŭ dênşii cei carĭ cedéză în asemenĭ casurĭ. Câtŭ pentru plângerile şcolarilorŭ de naţionalitate maghiară că suntŭ persecutaţĭ, ce rĕmâne sĕ ḑică şcolarii noştri dela gimnasiele unguresci unde nu numai că nu se propune nicĭ unŭ obiectŭ în limba română, dér li-se interḑice şcolarilorŭ chiar de a vorbi românesce între ḑidurile şcólei? — *Red.*

FOILETONU.

Dicţionarŭ poporalŭ.

(Cuvinte românescĭ din jurulŭ Năsĕudului, de poporŭ grăite şi totŭ pentru poporŭ alcătuite-)

adunate de dascălulŭ Iuliu Bugnariu.

(Urmare.)

239. *Prigoniţă.* Aşa se numesce o junincă trecută de trei anĭ, a căreia vreme a fostŭ sĕ fete, însĕ nu a fătatŭ.
240. *Nelepcică* (nelaptică)=junica, carea a fătatŭ sub trei anĭ.
241. *Hréuce*=póme, precum: mere, pere, cireşe, prune etc. Cuvêntulŭ »hréucă« se folosesce şi ca nume de ocară pentru ómenĭ.
242. *Bindeu*=fóle, pântece.
243. *Hoştopócă*=furcitură, clae de fênŭ, lăcală din pologŭ.
244. *Pupueţŭ*= căpiţă de fênŭ.
245. *Ciuline*=tăieţĕi de formă pătrată ferţĭ în zărŭ orĭ în zamă de curechiu. Pe alocurea ciulinele sĕ numescŭ »urechiuşĭ"; „ureciuşe" şi „burechiuşĭ."
246. Şcordăluiescŭ=a sĕ împunge d. e. boii etc.
247. *Bondră*=mută; ţiapa-liapa.
248. *Svêrgină*=lemnulŭ ce stă d'asupra furcilorŭ dela colibă.
249. *Intruelare*=a mişca corpulŭ încolo şi încóce.
250. *Intruele*=reumatismŭ, rĕcélă.
251. *Ursucŭ*=materia unsurósă, ce se află pe sub lâna oilorŭ.
252. *Procletŭ*=omŭ ciudatŭ, arţăgosŭ; omŭ cu capulŭ amână.
253. *Gadină*=dobitocŭ sĕlbaticŭ.
254. *Târşeşcŭ*=crăcescŭ, dau în laturĭ.
255. *Zăvoiŭ*=o luncuţă ce se află pe lângă cutare rîu, brânză de vacă mestecată cu groşciorŭ (smêntână)
256. *Cicicŭ*= pesce micŭ.
257. *Muşdaiŭ*=zamă de aiŭ (usturoiu.)
258. *Fârfăitŭ*=mişelŭ, ticăitŭ.
259 *Horlescŭ*=umblu din têrgŭ în têrgŭ d. e. am unŭ cuţitŭ pe care îlŭ dau pentru unŭ fluerŭ; fluerulŭ îlŭ dau pentru o cureluşă cu bumbĭ etc.
260. *Deborăscŭ*=scuturŭ, dau josŭ.
261. *Corobeţŭ*=verme genurŭ.
262. *Tigaie*=o ólă largă în care facŭ ómenii coleşă. — Din tigaie s'a formatŭ diminutivulŭ »tigăiţă"= unŭ vasŭ micŭ de lutŭ, în care frigŭ ómenii slănină orĭ facŭ papă.

Notă. Locuitorii din comuna Zagra l. Năsĕudŭ nu pronunţă »tigăiţă«, ci „cigăice« d. e. lapce dulce 'n *cigăice.*

263. *Poponeţŭ*=unŭ cârbŭ în care se află o bucată de râză aprinsă şi unsă cu unsóre.
264. *Ciolbanŭ*= ciolanu.
265. *Gomănescŭ*=vorbescŭ, glăsuiescŭ d. e.

— Tacĭ fiuţŭ nu *gomăni*
Că pe tin' te orŭ auḑi
Păunaşii codrilorŭ,
Vătavii tĕlharilorŭ!«

266. *Gâtuiescŭ*=strîngŭ pe cineva de grumazĭ, de gâtŭ.
267. *Potcă.* Acésta este o bólă fórte grea şi primejdiósă, ce se póte căpĕta prin »strigare«, séu în pădure tăindŭ nescai hucĭ etc.

Potca este împreunată cu junghiurĭ grozave, carĭ de regulă se punŭ la încheeturĭ, precum: la mânĭ orĭ picióre, ba de multeorĭ şi în ceriulŭ gurii orĭ în nasŭ.

Din loculŭ unde se află buba, adecă potca, iese mai târḑiu unŭ osŭ micŭ şi albŭ, care se numesce *„păr de strîgă"*. — Ca doftoriă contra acestui morbŭ se aplică descânteculŭ de Potcă,*) şi anume: sĕ ia o bucată de untură slujită şi se pune pe o frunḑă de mălaiŭ; se stropesce apoi cu aghiasmă de atâtea orĭ, de câteorĭ se repeţesce descânteculŭ. După aceia se ia şi sĕ pune

*) A se vedé »Gazeta Poporului pro 1886.

în bibliotecele lorŭ cărțĭ sciințifice și literare române câte se află.

Va fi adevĕrŭ, că unii tinerĭ românĭ carĭ suntŭ venițĭ la gimnasiulŭ de Beiușiu de pe la scolile din Szarvas, Kecskemét, Halas, Nagykörös etc. vorŭ vorbi slabŭ românesce, dér la acésta nu pórtă vina gimnasiulŭ Beiușanŭ, ci din contră îi este meritulŭ că pentru aceea vinŭ aicĭ, ca sĕ-șĭ învețe limba maternă, și ce sciu, aicĭ șĭ-au apropiatŭ.

Ce atinge moralitatea cu cuvêntulŭ amintitŭ, dér de altfelŭ retăcuta de corespondintele credemŭ, că nu e loculŭ, ca aceea sĕ se discute în foile publice; trebue însĕ sĕ însemnămŭ că deórece în lume nimicŭ nu este perfectŭ și fără de greșelĭ, și décă de acestea s'au ivitŭ și pe la gimnasiulŭ Beiușianŭ, acelea cu încetulŭ și mereu s'au strecuratŭ și se depărtéză de p'acolo. „Dér cine sĕ sêmte fără de pĕcatŭ sé arunce cu pétra« a disŭ Christosŭ. Totușĭ de presinte n'avemŭ cause de bănuelĭ.

În fine cu tóte că nu se întrébă cine a scrisŭ, ci se caută că ce s'a scrisŭ, și cu tóte că noi am rĕspunsŭ la cele scrise, totușĭ aflămŭ cu cale și la loculŭ sĕu, sĕ reflectămŭ pentru conduita și modestia tinerilorŭ noștri, că décă scrierea corespondentului cu a c indigetéză pe tênĕrulŭ redactorŭ alŭ „Tribunei“, pe cum sĕ și crede, care numai acum a scuturatŭ pulberea gimnasiului Beiușianŭ de pe sine, aceea împrejurare că numele sĕu se tipăresce „ca redactore“ la códa fiecărui esemplarŭ alŭ „Tribunei“, pe d-sa de locŭ nu-lŭ face omŭ mai de ispravă decâtŭ precum aievea este; firma redacțiunei séu direcțiunei sale nicĭ că însemnéză vre-o importanță politică, ci numai o simplă necesitate, după împrejurările dela acelŭ diarŭ. *Unulŭ din garda vechiă.*

Între Valea Agrișului și Almașului, Noemvre 1887.

Domnule Redactorŭ! În 30 Noemvre a. c. s'a ținutŭ sinodulŭ tractualŭ de tómnă alŭ tractului protopopescŭ alŭ Almașului mare, în comuna bisericéscă gr. cat. Zutorŭ, fiindŭ presențĭ preoții tractului mai toțĭ, éră docenții toțĭ, fiindŭ deja prin on. d-nŭ protopopŭ Basiliu Poruțiu convocațĭ, spre a se forma și înființa unŭ despărțĕmêntŭ de reuniune învĕțătorésca.

Diminéța au participatŭ în corpore la sf. liturgiă preoții și docenții în frunte cu bine-meritatulŭ d-nŭ protopopŭ. După ce s'a ținutŭ liturgia, cam pe la 10 óre a. m., cei adunațĭ fiindŭ cu toții într'o casă țĕrănéscă (ne avêndŭ altă localitate) on. d-nŭ protopopŭ prin o vorbire însuflețitóre arĕtă scopulŭ întrunirei acestui sinodŭ și termină vorbirea declarândŭ deschisŭ sinodulŭ, între strigărĭ de „sĕ trăiască.“

Din causă că on. d-nŭ Petranŭ Florianŭ ca notarŭ tractualŭ era ocupatŭ cu mai multe afacerĭ s'a alesŭ notarŭ *ad hoc* on. d-nŭ Simionŭ Marincașiu preotŭ, care cu urgință își și începu misiunea. S'a cititŭ cercularulŭ metropolitanŭ ce strictŭ ordinéză fiă-cărei representațiunĭ bisericescĭ ca cu finea fiă-cărui anŭ sĕ se legitiméze înaintea oficiului protopopescŭ tractualŭ cu libelŭ de dare că au solvitŭ darea și nu e în restanță, chiar așa și cu taxa anuală la fondulŭ de pensiune regnicolarŭ.

S'a cetitŭ și esplicatŭ unŭ altŭ cercularŭ metropolitanŭ prin care se dice că epistolele ce ar fi de a se adresa și trimite pe poștă fără portŭ sĕ se scrie adresa ântêiŭ în limba română și după aceea de desubtŭ în limba maghiară. La acésta au rĕspunsŭ câțĭ-va dintre d-nii preoțĭ că decâtŭ sĕ scrie în limba maghiară *mai bucurosŭ vorŭ plăti portulŭ.* După acestŭ rĕspunsŭ au fostŭ întrebațĭ d-nii preoțĭ că de unde vorŭ plăti portulŭ poștalŭ și rĕspunsulŭ a fostŭ, că din buzunariulŭ propriu fiesce carele, numai sĕ nu scrie ungaresce. Acésta au și primit'o cu toții.

După acésta on. d-nŭ Florianŭ Petranŭ ca cassariulŭ bibliotecei tractuale îșĭ face raportulŭ înaintea Sinodului; totodată provócă pe cei ce suntŭ în restŭ cu taxa bibliotecei ca în celŭ mai scurtŭ timpŭ sĕ o solvéscă, ca de o parte pentru banii ce restéză pe la unii sĕ mai pótă procura opurĭ, ér de altă parte sĕ fiă rĕfuite restanțele.

Totŭ susŭ numitulŭ d-nŭ, fiindŭ și agentulŭ băncei Transilvania, provócă pe acele representațiunĭ bisericescĭ ce suntŭ în restŭ pentru asigurațiunile superedificatelorŭ bisericescĭ și școlare etc. sĕ plătéscă, făcêndu-i atențĭ la casŭ de periculŭ asupra urmărilorŭ triste ce arŭ îndura prin aceea că nu'șĭ solvescŭ la timpulŭ sĕu taxele. Cu acestea cele ținĕtóre de sinodŭ s'au finitŭ, decĭ pentru recreațiune se și suspinde pe 2—3 minute ședința.

Redeschidêndu-se ședința, on. d-nŭ protopopŭ prin o cuvêntare strălucită introdu-se lucrările ședinței a doua privitóre la reuniunea înființândă a învĕțătorilorŭ tractualĭ, între strigărĭ de »sĕ trăiască«.

Aci înainte de tóte face întrebare d-lŭ protopopŭ, că fiindŭ deja propusă de unii docențĭ înființarea unui despărțĕmêntŭ alŭ reuniunei învĕțătorescĭ a învĕțătorilorŭ românĭ Selăgenĭ, cu atâtŭ mai vêrtosŭ că o parte a acestui tractŭ se ține de comit. Sélagiului, voescŭ a o primi și a se constitui? La acésta apoi cu toții s'au învoitŭ. Cetindu-se statutele reuniunei învĕțătorilorŭ românĭ selăgenĭ s'au primitŭ și onor. d-nŭ protopopŭ a fostŭ rugatŭ sĕ facă pașii necesarĭ pentru încorporarea acestui despărțĕmêntŭ cu susŭ amintita reuniune.

Acum s'a provocatŭ docentele Basiliu Banea din St. Georgiulŭ de Meseșiu pentru a'șĭ ceti disertațiunea sa care a avutŭ cuprinsulŭ: Cultura religiósă morală a poporului de ce necesŭ și când este a se propune în scóla poporală?

Terminându-se acésta, a începutŭ docentele primarŭ Ioanŭ Maximŭ din Buciumĭ o disertațiune alŭ că rei cuprinsŭ a țintitŭ la scopulŭ: necesitatea și folósele reuniunei învĕțătorescĭ, îndemnândŭ cu tóte puterile pre docențĭ la sprijinirea și îmbrățișarea reuniunei, arĕtândŭ exemple cu câtŭ suntŭ mai înaintațĭ întru cultură cei ce mai de timpuriu au înființatŭ asemenea reuniunĭ etc.

Finindu-se acésta, on. d-nŭ protopopŭ propune alegerea oficialilorŭ reuniunei. S'au alesŭ: Președinte on. d-nŭ protopopŭ Basiliu Poruțŭ, vice-președinte on. d-nŭ Simionŭ Marincașŭ preotŭ, notarŭ I. Gabrielŭ Labo, II. Basiliu Banea, cassarŭ: Ioanŭ Maximŭ, controlorŭ: Simionŭ Suciu docente, bibliotecarŭ: Emanoilŭ Mocianu, care totodată e și bibliotecarulŭ tractului.

După acestea a urmatŭ înscrierea membrilorŭ. Dênșii cu toții s'au făcutŭ membri ordinarĭ éră dintre preoțĭ câțĭva membri ajutătorĭ cu taxa de câte 1 fl. la anŭ.

A urmatŭ aci a treia disertațiune, care s'a cetitŭ de cătră docentele din Bogdana Gabrielŭ Labo. Cuprinsulŭ acesteia a fostŭ lipsa de biblioteci populare la fiecare scóla poporală, modulŭ și mijlócele înființărei precum și folosulŭ lorŭ.

Cu acésta s'au finitŭ lucrările. D-lŭ protopopŭ închide ședința adunărei reuniunei învĕțătorescĭ, esprimându-șĭ părerea de bine și plăcerea pentru că a putută reeși a înființa reuniunea amintită, de mare necesitate și de atâta timpŭ dorită.

A urmatŭ prânzulŭ la casa ospitală a M. O. D. Vasiliu Mocanu, preotŭ gr. cat. în Zutonŭ. Aci s'au ținutŭ și vre-o două toaste, după prânzŭ apoi salutându-se și îmbrățișându-se unulŭ cu altulŭ, s'au împărțitŭ care încătrău îi conducea drumulŭ.

Dea Dumnedeu ca sĕ aibă imitatorĭ învĕțătorii acestui tractŭ, căcĭ numai atuncĭ putemŭ spera unŭ viitorŭ frumosŭ décă se vorŭ forma astfelŭ de Associațiunĭ, altfeliu nu. *Ioanŭ Maximŭ* junior.

Țiganca română și Sadi-Carnot.

Ca potrivélă neprevĕdută, ceea ce urméză nu e rĕu de locŭ. Citimŭ în „Fanfulla“ din Roma cu data de 6—7 Decemvre:

Sadi Carnot! Pare că alegerea sa la președința Republicei francese a fostŭ prorocită... acum vre-o 80—90 de anĭ, când succesorulŭ d-lui Grévy nu era nicĭ măcarŭ născutŭ. Nicĭ o mărire neașteptată nu se produce în lume fără ca sĕ șĭ aibă legenda și profeția ei.

Marele Carnot, moșulŭ actualului președinte, umbla într'o di pe câmpŭ cu vre-o câțĭ-va oficerĭ și representanțĭ ai poporului. În cale îi eșì înainte o bĕtrână Țigancă cu hainele sdrențuite și cerêndŭ-i de pomană. În apropiere, o cétă de Țiganĭ își puseseră corturile. Bĕtrâna era din laia aceia.

— „Dă-mĭ unŭ francŭ, *signor barone*“, dise ea în nemțesce stricatŭ, nesciindŭ se vede limba francesă.

— „Curióse ființe și Țiganii éștia“, dise Carnot întorcêndu-se cătră cei carĭ îlŭ urmau; »ei singurĭ îțĭ spunŭ câtŭ sĕ le dai, și ca sĕ le dai te facŭ baronŭ și conte!“ Ș'apoi surîdêndŭ se întórse cătră Țigancă dicêndŭ: „Eu nu suntŭ baronŭ, dér écă îțĭ dau cincĭ francĭ pentru buna ta intențiune.“

Țiganca ascunse iute în sînŭ moneta ș'apoi, ca luată din alte alea, vorbi astfelŭ lui Carnot:

— „Tu eștĭ iubitŭ fórte de concetățenii tĕi și numele tĕu va rĕmâné multă vreme în mintea lorŭ. Copiĭ tĕi vorŭ fi cu cinste, și unŭ nepotŭ alŭ tĕu va fi căpululŭ némului tĕu. Așa îțĭ proorocesce Mididica, și se va face.“ Și ne mai așteptândŭ rĕspunsŭ, ea se depărtă *canticchiando un ritornello della vecchia canzone zingaresca*:

Mitidika, mitidika, Wiem üng quâtsch!
Ba nu, ba nu, n'am tsche fâtsch!

— „Sciu că'mĭ trage a bine Țiganca« esclamă ridêndŭ Carnot, „dér mai lesne ar fi sĕ le înțelegĭ îndrăcita lorŭ limbă, decâtŭ sĕ le credĭ proorociile.“

»Totușĭ, spune „Fancfulla“, prorocia Țigancei fu culésă de cei carĭ urmau pe Carnot și chiar înregistrată într'unele memorii ale timpului.

Acestea le spune „Fanfulla“. Cititorii au înțelesŭ de sigurŭ că *la vacchia canzone zingaresca* e gingașulŭ cântecŭ românescŭ:

— Mititico, mititico, vinŭ încóce!
— Ba nu, ba nu, n'am ce face!

și prin urmare, bĕtrâna Țigancă era din România, venită și atuncĭ cum vinŭ și acum, — lunĭ dearêndulŭ pe josŭ prin Austria și Germania tocmai în Francia, oprindu-se la marginea orașelorŭ, la marginea Parisului bunióră, unde îndată ce aude că au sositŭ Țiganĭ, amiculŭ nostru Bataillard se duce sĕ-i studieze, ér romanțierulŭ Richepin sĕ-i védă și sĕ petrécă cu dênșii pentru a scrie pe urmă romane ca *Miarka, la fille à l'Ours.*

Limba pe care Marele Carnot, *organisatorulŭ victorielorŭ* primei Republice francese, o numia *îndrăcită*, era curată limbă românéscă pe care însĕ, décă o pronunțĭ pe țigănesce și mai cu sémă décă o scrii ca „Fanfulla“ și ca autorii memorielorŭ ce elŭ citéză *(quâtsch, fâtsch, wiem üng)*, dreptŭ ai sĕ 'i dicĭ că e îndrăcită.

A! décă bĕtrâna Țigancă ar fi luatŭ pe marele Francesŭ mai la o parte dicêndu-i:

Aidi nane gi kutka
Te mothau tuk-ek orba;
Ci mothau orba țikni,
Ta mothau ek mai bari.

adică, după traducțiunea d-lui Barbu Constantinescu: aidi, nene, până aci — sĕ'țĭ spui ție o vorbă; — nu'țĭ spuiu vorbă mică,— ci 'țĭ spuiu una mai mare,—atuncĭ Carnot ar fi avutŭ dreptate sĕ dică limbă îndrăcită ăstui amestecŭ de consóne surde și guturale, de te dóre în gâtŭ citindu-le.

Orĭ cum ar fi, o bĕtrână Țigancă română a proorocitŭ lui Carnot că nepotu-sĕu are sĕ fiă „capŭ alŭ némului sĕu«, adică președinte alŭ Republicei francese.

Proorocia s'a îndeplinitŭ, — „tocmai pe toomai, „Românico!! că măchar de h'ar hi dată cu ghiocu alde „*Midica*, și thot n'ar hi ghicit mai iacană că gagiul de „*Sadé Cârnat*, nepotu lui moșu-su, hare se hiă *ditai bari* „*Pîrzident*“. (»Românulŭ«.)

pe o rază albă de inŭ apoi se légă loculŭ unde se află buba *)

268\. *Fundereiu*=claie de fênŭ începută; bărbânță de brânză începută d. e. mai am încă unŭ fundereiu de brânză etc.

269\. *Indrugare*=rĕsucire d. e. tortulŭ de cânepă orĭ de lână.

270\. *Cotĕrză*=râză; haine sfĕrticate, rupte.

271\. *Sărceriu*=unŭ lemnŭ clenciurosŭ, în care'șĭ acață păcurarii cercila (desagĭ, straiță, sumanŭ etc)

272\. *Canoră*=lâna (de óie) ce rĕmâne în pepteni după ce se scóte peruŭ.

273\. *Hladŭ*=lemnulŭ (talpa), ce se pune pe din dosulŭ colibii, ca sĕ nu vie apa dela délŭ.

274\. *Imboldescŭ*='ovescŭ; împingŭ cu putere.

275\. *Horpotescŭ*=a bé ca cânii.

276\. *Jântalău*=unŭ lemnŭ cam de 1 metru de lungŭ, care la unŭ capĕtŭ pórtă unŭ cercŭ. Cu acesta batŭ păcurarii laptele celŭ închegatŭ, când facŭ cașulŭ.

277\. *Grăescŭ în hârjele*=grăiescŭ în ponturĭ, în figurĭ, și alegorii; facŭ glume, șagacitate.

278\. *Mogorogescŭ*=grăiescŭ în modŭ neînțelesŭ.

*) Despre „*Potcă*“ voi vorbi în altŭ articulŭ mai pe largŭ.

279\. *A se ușta*=a rĕsufla greu.

280\. *Zăvârdacă*=lapte acru subțire.

281\. *Șarpău*=funiă mică de legatŭ vitele la iesle.

282\. *Mascurŭ*=porcŭ jugănitŭ.

283\. *Viță*, gițŭ=șirŭ, firŭ de ață pe care se află înșirate mai multe mărgele.

Dragă Rujălină,
Flóre din grădină,
Légă a ta jele
D'unŭ vițŭ de mărgele etc.

284\. *Luștescŭ*=desfacŭ d. e. cucuruzŭ.

285\. *Hacŭ*=modru; asĕmĕnare d. e. n'are hacŭ de blăstĕmatŭ.

286\. *Pocanie*=pocăință; penitință; îndreptare, coregere.

287\. *Hoșbotŭ* pl. hoșboturĭ=vase precum: bĕrbințe, găleți etc.

288\. *Tiramurĭ*=unelte, rechisite.

289\. *Fălantŭ*=bucată, piesă, dărabŭ d. e. Șĭ-a tăiatŭ unŭ fălanțŭ de pită.

290\. *Prisocire*=a apăsa curechiulŭ (varza) în bute (buclanŭ).

291\. *Zălezătŭ-ă*=slabŭ, amărâtŭ; mișelŭ.

292\. *Ciurbăluescŭ*=scurgŭ zama (mórea) de pre curechiulŭ pusŭ în bute (buclanŭ) și apoi érășĭ o tornŭ îndĕrĕptŭ. (Va urma mai târdiu.)

Scirĭ polițienescĭ. Erĭ nópte unŭ visitiu de birje și o calfă de croitorŭ, carĭ în stare de totală bețiă turburau liniștea publică prin larmă și strigăte pe stradă, au fostŭ arestațĭ și fiindŭ că s'au purtatŭ și fată de organele polițienescĭ în celŭ mai renitentŭ modŭ, au fostŭ aspru pedepsițĭ.

SCIRĬ TELEGRAFICE.

(Serv. part. a »Gaz. Trans.«)

PESTA, 13 Decemvre. — Deputatulŭ dietalŭ Literaty, care a fostŭ rănitŭ în duelŭ, a murıtŭ.

BERLIN, 13 Decemvre. — Atacŭlŭ de bólă a cancelarului imperiului s'a înlăturatŭ deja cu tóte astea are nevoe dênsulŭ de liniște și dietă.

PARIS, 13 Decemvre. — Lui Tirard i-a succesŭ a forma cabinetulŭ, în care se află și Flourens, Fallières și Sarrien. Președintele Republicei a subsemnatŭ decretulŭ.

Editorŭ și Redactorŭ responsabilŭ Dr. Aurel Mureșianu.

Cursulŭ la bursa de Viena

din 12 Decemvre st. n. 1887.

Rentă de aurŭ 5%	98 05	Bonurĭ croato-slavone	105 75
Rentă de hârtiă 5%	83.20	Despăgubire p. dijma de vinŭ ung.	98.75
Împrumutulŭ căilorŭ ferate ungare	148.—	Imprumutulŭ cu premiu ung.	121.—
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (1-ma emisiune)	93 75	Losurile pentru regularea Tisei şi Segedinului	121.50
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (2-a emisiune)	— —	Renta de hârtiă austriacă	79.10
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (3-a emisiune)	112 25	Renta de arg. austr.	81 60
Bonurĭ rurale ungare	104.—	Renta de aurŭ austr.	110 70
Bonurĭ cu cl. de sortare	103.50	Losurile din 1860	133 25
Bonurĭ rurale Banat-Timişŭ	103.50	Acţiunile băncel austro-ungare	875 —
Bonurĭ cu cl. de sortare	103 25	Act. băncel de creditŭ ung.	279.50
Bonurĭ rurale transilvane	103 50	Act. băncel de creditŭ austr.	274.90
		Argintulŭ —.— Galbinĭ împărătescĭ	5.97
		Napoleon-d'orĭ	10.—
		Mărcĭ 100 împ. germ.	61.90
		Londra 10 Livres sterlinge	126 30

Bursa de Bucurescĭ.

Cota oficială dela 19 Noemvre st. v. 1887.

	Cump.	vênd.
Renta română (5%)	93½	94½
Renta rom. amort. (5%)	96—	97—
» convert. (6%)	91—	92—
Împr. oraş. Buc. (20 fr.)	34—	36—
Credit fonc. rural (7%)	105—	106—
» » » (5%)	91¾	92¼
» » urban (7%)	103—	104—
» » » (6%)	96—	97—
» » » (5%)	87½	88½
Banca naţională a României 500 Lei	——	——
Ac. de asig. Dacia-Rom.	——	——
« » » Naţională	——	——
Aurŭ contra bilete de bancă	14.¼	15.—
Bancnote austriace contra aurŭ.	2.03	2.04

Cursulu pieţei Braşovŭ

din 13 Decemvre st. n. 1887.

Bancnote românescĭ	Cump.	8.54	Vênd.	8.57
Argint românesc	»	8.49	»	8.52
Napoleon-d'orĭ	»	9.97	»	10.—
Lire turcescĭ	»	11.27	»	11.30
Imperialĭ	»	10.26	»	10.29
Galbenĭ	»	5.87	»	5.90
Scrisurile fonc. »Albina« 6%	»	101.—	»	102.—
» » » 5%	»	98.—	»	99.—
Ruble Rusescĭ	»	110.—	»	111.½
Discontulŭ	»	7—10% pe anŭ.		

Nr. 12.608—1887.

Publicaţiune.*)

în afacerea statorirei dărei pentru anii 1888 şi 1889.

I. Referitorŭ la darea de casă.

De vreme ce, conformŭ §§. 11 şi 12 alŭ art. de lege 44 din 1883, s'a statoritŭ deja darea de casă pentru anii 1887, 1888 şi 1889 pe basa fasiunilorŭ dărei pentru casă ascernute în an. 1886, se provócă în urma ordinaţiunei inspectoratului reg. de dare din 3 Noemvre a. c. Nr. 17.960 numai acei posesorĭ de casă, carĭ din an. 1886 încóce au clăditŭ din nou, séu aceia carĭ în decursulŭ anului 1887 şĭ-au finitŭ clădirile nouĕ, în fine acei posesorĭ de case, carĭ prin adaptările făcute la casele lorŭ şĭ-au întocmitŭ aceste case pentru locuinţă, fără ca sĕ fi plătitŭ mai nainte dare pentru aceste case, — ca sĕ-şĭ aştérnă la oficiulŭ orăşenescŭ de dare până **celŭ multŭ în 20 Decemvre a. c.** fasiunile dărei de casă immanuate lorŭ prin acelaşĭ oficiu, se înţelege de sine fiindŭ provĕḑute mai întêiu rubricele acestorŭ fasiunĭ cu datele recerivere, pedepsindu-se la casulŭ contrarŭ negligenţii de cătră inspectoratulŭ reg. de dare, în sensulŭ §. 101 alŭ art. de lege 44 din an. 1883, cu o pedépsă de ordine dela 1—50 fl. v. a. şi dispunêndu-se afară de aceea, ca fasiunile dărei pentru casă sĕ se estradeze ex offo pe spesele posesorilorŭ negligenţĭ de case.

La compunerea fasiunilorŭ chiriei casei are sĕ se inducă în cólele de fasionare atâtŭ singuraticele părţĭ de locuinţă, câtŭ şi chiriile căpĕtate pentru acele în an. 1887.

Chiriile au ca sĕ se fasioneze în întréga lorŭ sumă, neconcedându-se, ca din aceste chirii sĕ se subtragă ceva de cătră chiriaşŭ pentru eventualele reparaturĭ făcute etc. etc.

La casŭ décă o locuinţă, mai nainte închiriată, a rĕmasŭ în decursulŭ an. 1887 gólă, atuncĭ **nu are sĕ se amintéscă în cóla fasionărei dărei** împrejurarea acésta, ci din contră are se se inducă chiria aceea ce o ar fi căpĕtatŭ posesorulŭ casei, când ar fi fostŭ locuinţa închiriată. Se recere acésta din acelŭ motivŭ, deórece locuinţele carĭ stau góle, au ca sĕ se arate separatŭ în scrisŭ.

Incă odată se observă, cumcă fasiunile dărei chiriei de casă, carĭ s'au ascernutŭ până în 20 Decemvre a. c., au valóre pentru anii 1888 şi 1889, prin urmare chiriele căpĕtate pentru anulŭ 1887 vorŭ servi ca basă pentru computarea dărei de casă.

2. Cu referinţă la partidele supuse dărei se observă, că dênsele se obligă, ca sĕ dea tóte datele asupra dărei carĭ se vorŭ pretinde de cătră organele oficióse destinate pentru conscrierea dărei pro 1888 şi 1889, deórece la casŭ contrariu tăinuirea membrilorŭ familiarĭ supuşĭ dărei, a calfelorŭ de meseriaşĭ şi neguţătorĭ, mai departe tăinuirea servitorimei, ucenicilorŭ etc. se va pedepsi în sensulŭ §-lui 101 alŭ art. de lege 44 din 1883 cu o pedépsă dela 1—50 fl. v. a.

Braşovŭ, 10 Decemvre 1887.

Magistratulŭ orăşenescŭ.

*) Reprodusă întocmai după originalŭ. — Red.

Ü. Sz. 511/1887.

Árverési hirdetmény.

A „Georg Türks Sohn" csődtömege hitelezői által kinevezett hitelezői választmánynak 1887 évi November hó 22-ik napján hozott határozata alapján a csődtömeghez tartozó leltározott ingóságok (butor és papirgyári berendezési tárgyak és papir-készletek és anyagok) értékesitése czéljából ezen ingoságok valamint a csődtömeghez tartozó összes követeléseknek, nyilvános árverésután leendő elárverezésére határidőül folyó 1887 évi Deczember hó 19 ik napja, illetve következő napjai mindenkor délelött 10 orakor tüzetik ki.

Miről a venni szándékozok azon hozzéadással értesittetnek, hogy az árverés a helyszinén a Bolonya külvárosban fekvő „Türk"-féle papirgyár helyiségében fog megtartani, és hogy az ingóságok egyenként, de a lehetőségig nagyobb részletekben és a leltári becsáron alól is, de mindenkor azonali készpénz fizetés mellett fognak a legtöbbet igerőnek eladatni és birtokbe bocsáttatni.

Brassóban, 1887 évi December hó 7-én.

A hitelezői választmány és csődtönreggondnok felkérésére:

2—3 **Nemes Péter**, m. közjegyző.

Avisŭ d-lorŭ abonaţĭ!

Rugămŭ pe d-nii abonaţĭ ca la reînoirea prenumeraţiunei sĕ binevoiască a scrie pe cuponulŭ mandatului postalŭ şi numerii de pe făşia sub care au primitŭ ḑiarulŭ nostru până acuma.

Domnii ce se abonéză din nou sĕ binevoiască a scrie adresa lămuritŭ şi sĕ arate şi posta ultimă.

Décă se ivescŭ iregularităţĭ la primirea ḑiarului onor. abonaţĭ suntŭ rugaţĭ a ne încunosciinţa imediatŭ prin carte postale, ca în câtŭ depinde dela noi, sĕ se delătureze. *ADMINISTR. „GAZ. TRANS."*

Tipografia ALEXI, Braşovŭ.